

Позиційний документ

10 липня 2025 року

Відновлення України має відбудуватись на засадах сталого розвитку та європейської інтеграції

РГ 3 «Довкілля, зміна клімату та енергетична безпека» Української платформи Форуму громадянського суспільства Східного Партнерства

РГ 5 «Енергетика, транспорт, довкілля та зміна клімату» Української сторони платформи громадянського суспільства Україна – ЄС

Ми, представники профільних робочих груп проєвропейських платформ України, наполягаємо, що відновлення України має відбуватись на засадах сталого розвитку з урахуванням принципів зеленої відбудови, які мають бути інтегровані в усі плани й програми відновлення.

Основні задекларовані нами раніше принципи залишаються незмінними: принципи сталого розвитку, належного врядування, наскрізності екологічних питань, “відбудувати краще, ніж було”, європейської інтеграції, Нового європейського Баугаузу.

Прозорість та підзвітність процесу прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля, мають забезпечуватися шляхом **справедливого балансу між безпековими міркуваннями та суспільним інтересом** в умовах воєнного часу. Важливо не допускати послаблення вже існуючого горизонтального законодавства, прийнятого на виконання євроінтеграційних вимог, зокрема в сфері оцінки впливу на довкілля та стратегічної екологічної оцінки, а також надавати доступ/ оприлюднювати наявні плани реформування і вдосконалення екологічної політики.

Україна активно рухається до членства в ЄС: у червні 2024 року розпочато офіційні переговори про вступ в ЄС, з низки розділів відбулись двосторонні скринінгові переговори, очікуємо на відкриття перших переговорних кластерів. Представники ОГС, члени обох проєвропейських платформ, беруть активну участь у цьому процесі. **Екологічна та кліматична складова євроінтеграційного процесу** залишаються серед найбільш складних для впровадження. Попри ухвалення у 2024-2025 роках важливих стратегічних та законодавчих актів у сфері зміни клімату, промислового забруднення, поводження з відходами, попереду ще багато складних реформ, які вимагають негайних дій, посилення інституційної спроможності, фінансових інструментів. Новим викликом стане формування переговорної позиції за Главою 27: врахування суспільних інтересів та інтересів збереження довкілля у цьому випадку має стояти вище за вузькі приватні інтереси бізнесу.

Відповідно до попередніх рекомендацій Європейської комісії, Україні необхідно забезпечити **міжгалузеву інтеграцію питань довкілля та клімату в плани відновлення країни**, визначити стратегію зеленого відновлення для ключових секторів і визначити пріоритетність відповідного законодавства та стандартів ЄС у своїй Національній програмі прийняття актів ЄС. На жаль, питання довкілля й клімату не інтегровані належним чином в галузеві програми відновлення, а плани

відновлення залишаються фрагментованими, не враховують наскрізність екологічної та кліматичної складової. Хоча в рамках підготовки кластерів до переговорів щодо євроінтеграції представники громадських і державних екологічних структур введені до складу переговорних і робочих груп практично всіх галузей і кластерів.

Європейська інтеграція створює рамки для зеленої відбудови не лише через прийняття відповідного законодавства, а й через **Ukraine Facility та План України**. Підхід “гроші за реформи” дає свої результати, проте План України не охоплює всіх питань, необхідних для сталої відбудови України. Закріплені в Ukraine Facility принципи “не завдати суттєвої шкоди”, “відбудувати краще, ніж було” мають стати важливим індикатором для впровадження другого та третього елементу цього інструменту (Інвестиційні рамки та Допомога для вступу в ЄС).

Інвестиційна політика та подальша фінансова підтримка в рамках міжнародних програм все більше спирається на впровадження принципів сталого розвитку, що відобразилося в Стратегії запровадження підприємствами звітності зі сталого розвитку, у правилах фінансування, затверджених провідними банками, а також у загальному інтересі великих бізнес-компаній до впровадження принципів сталості, спричиненому необхідністю звітності та інформування у відповідності до стандартів ЄС. Основним рушієм для цих змін на краще є подальша інтеграція українських компаній до ринку ЄС та необхідність дотримуватися стандартів ЄС, якщо компанії планують далі розвиватися разом з європейським співтовариством.

Ми вітаємо зацікавленість бізнесу принципами сталого розвитку і сподіваємось на продовження та поглиблення цього процесу, зокрема, в ході відновлення України.

Необхідне законодавче закріплення стратегічних рамок для стимулювання інвестицій у проекти, які сприятимуть досягненню кліматичної нейтральності та переходу до зеленої економіки. Таким інструментом може стати анонсований Міністерством захисту довкілля і природних ресурсів України **проект закону України “Про засади зеленого відновлення України”**. Механізм сталих інвестицій матиме позитивний вплив не лише на відбудову України на зелених засадах, а й транспонує відповідне законодавство ЄС про зелену таксономію.

При цьому державна політика у сфері повоєнного відновлення не повинна суперечити ані Конституції України, ані чинному законодавству. На жаль, ми й далі бачимо запроваджені Урядом і невиправдані з точки зору законодавства й

міжнародного права відступи від забезпечення фундаментальних екологічних прав українців, - обмеження доступу до екологічної інформації та участі громадськості в процесі прийняття рішень. Все частіше спостерігаємо випадки, коли **потребами воєнного стану чи зеленої відбудови прикривають реалізацію проєктів, що суперечать суспільним інтересам**, порушують вимоги законодавства та нищать природу (Руна, Свидовець, Маршалівка).

Необхідно також повернутися до питання планування повоєнної відбудови та відновлення, оскільки довгоочікувану **архітектуру повоєнного відновлення** так і не створено. Робота Уряду зосереджена на реалізації проєктів для забезпечення життєдіяльності країни. Це, серед іншого, підтверджується діяльністю Державного агентства з відновлення та розвитку інфраструктури (лише 20% усіх видатків агентства йде на відновлення) та змістом і географією проєктів у системі DREAM (діяльність у рамках "відновлення охоплює майже всі можливі напрями і типи проєктів).

Натомість запропоновані громадські принципи зеленого відновлення, з новаторськими ідеями та підходами, коли господарську діяльність потрібно буде вивіряти з точки зору екологічних вигод, адаптації до зміни клімату, збереження та повторного використання ресурсів, безвідходності, циклічності економіки, відтворення та подальшого збереження природного середовища, відповідно до Європейського зеленого курсу, сприятимуть сталому відновленню та подальшому розвитку. Норми обов'язковості інтеграції екологічних вимог до політики секторів економіки, переходу до зеленої економіки, нових амбітних екологічних базових стандартів будівництва та розвитку територій мають бути закріплені в законодавстві.

Ми закликаємо Уряд, Парламент України, наших міжнародних партнерів і всіх зацікавлених у відновленні України взяти до уваги рекомендації Єврокомісії та представників природоохоронного руху і забезпечити врахування у планах і програмах інтересів зеленої відбудови, дотримання принципів сталого розвитку.